

Ляшенко О.М.
д.е.н., професор,
професор кафедри економіки,
Луцький національний технічний університет
Liashenko Oksana
Lutsk National Technical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5489-815X>

Кондрацька Л.П.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
Західноукраїнський національний університет
Kondratska Liliya
West Ukrainian National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8429-8953>

Дем'янюк О.Б.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Західноукраїнський національний університет
Demianiuk Olga
West Ukrainian National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4699-0172>

ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ECONOMETRIC MODEL OF THE TOURIST ENTERPRISES ACTIVITY ASSESTMENT

Анотація. У статті запропоновано авторський підхід до оцінювання впливу діяльності туристичних підприємств на процеси економічного розвитку регіонів. У процесі економічного моделювання використано метод аналізу канонічних кореляцій, що дозволило отримати аналітичний вигляд емпіричних взаємозв'язків множин показників результативності діяльності туристичних підприємств та показників економічного розвитку регіонів, що, у свою чергу, дає змогу отримати формалізований вигляд взаємовпливу процесів розвитку туристичних підприємств та регіону та отримати реальну оцінку внеску туристичних підприємств у генерування валового регіонального продукту. На основі оцінки економічної моделі доведено, що найбільший вплив на розвиток економіки регіону, зокрема валовий регіональний продукт мають такі

показники надання туристичних послуг: як кількість реалізованих путівок громадянам України за кордон; кількість туристів, що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою спеціалізованого та дитячого туризму.

Ключові слова: туристичні підприємства, ефективність, модель, регіон, розвиток.

Постановка проблеми. Сучасна індустрія туризму, як самостійний вид економічної діяльності та міжгалузевий комплекс все ще залишається най динамічнішою галуззю світового господарства. Останніми роками туризм став феноменальним явищем, яке забезпечує економічне зростання як окремих регіонів так і країн світу, та залишається і надалі основним джерелом прибутків. Роз-

виток діяльності туристичних підприємств сприяє стимулюванню розвитку елементів інфраструктури (готелів, ресторанів, підприємств торгівлі тощо), що зумовлює збільшення дохідної частини бюджету за рахунок податків, і дає широкі можливості для залучення іноземної валюти і різного роду інвестицій, а також диверсифікації економіки, що спричинена ростом виробництва у галузях, що обслуговують туристичну галузь, забезпечують зростання доходів населення та підвищення рівня добробуту нації.

Усе це актуалізує питання оцінювання результативності діяльності туристичних підприємств та впливу їх діяльності на економічний розвиток територій на основі використання сучасного економіко-математичного інструментарію на основі аналізу емпіричних даних.

Варто зазначити, що на сьогодні, не зважаючи на наявність великої кількості баз даних, де агреговані масиви статистичної інформації великої розмірності та достатньо добру апробацію і практичне використання сучасних методів обробки та статистичного аналізу великих даних, що стосуються ефективності та результативності діяльності підприємств – статистика туристичних підприємств в даний час не пропонує своїх методів оцінки результативності діяльності туристичних підприємств на макроекономічному та мезорівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкретні питання вимірювання та прогнозування результативності діяльності підприємств у галузі туризму з точки зору конкурентного ринку не адаптовані до специфіки туристичної галузі, немає чітко визначених методів оцінювання ефективності діяльності туристичних підприємств та, особливо, їх внеску у створення валового національного продукту, валової доданої вартості та валового регіонального продукту (ВРП). Опосередковано до такої ж думки схиляються автори роботи [1], котрі зазначають що туристичні підприємства потребують специфічних методів оцінювання результативності своєї діяльності та конкурентоспроможності.

Результати досліджень авторів [2] показали, що зростаючий інтерес до розвитку

туризму в регіонах і громадах в Європейському Союзі зумовлений наростаючою тенденцією до збільшення залучених грантових та інвестиційних коштів до малих та середніх туристичних підприємств, які дають змогу стимулювати розвиток територій та збільшення зайнятості. На прикладі досвіду Уельсу автори згаданої роботи проаналізували 216 інвестиційних проектів туристичних підприємств для оцінки ефективності створення робочих місць у відповідності з цілями економічного розвитку територій [2]. Ключовою та не вирішеною проблемою в контексті згаданого дослідження залишилася проблема оцінки ефективності та результативності діяльності туристичних підприємств у регіональному та національному вимірах.

У роботі [3] автор обґрунтувала доцільність широкого застосування математичного моделювання в діяльності туристичних підприємств та при прийнятті рішень в управлінні активами і навела ряд показників які можна використати для оцінки результативності їх діяльності.

Узагальнення результатів робіт [4–8] дає змогу висловити думку про те, що незважаючи на домінування малих та середніх туристичних підприємств (МСП) у туристичній сфері країн світу, досі не вивченою є проблематика, що стосується їх ролі в економічному розвитку територій, економічному зростанні країн та оцінці їх впливу на досягнення цілей сталого розвитку. Априорне припущення полягає в тому, що, будучи невеликими та місцевими власниками, ці підприємства автоматично сприяють сталому розвитку туризму, який, у свою чергу, призводить до розвитку суміжних галузей, сприяє підвищенню рівня зайнятості та економічному розвитку територій.

Автор [4] стверджує, що для перевірки цього припущення слід розробити відповідні показники стійкості (ПС). На відміну від аналогічних статистичних показників, що використовуються для визначення та результативності економічної діяльності в межах регіону чи країни, які часто визначаються зацікавленими сторонами (місцевою владою, урядом), розроблені для туристич-

них підприємств показники, застосовують нетрадиційний, але не безпрецедентний підхід, спираючись на опубліковані емпіричні дані та рецензовані тематичні дослідження.

Автор [4] наводить перелік показників, що охоплюють чотири широкі виміри стійкості, які можна використовувати для оцінки результативності діяльності МСТП щодо досягнення довгострокових цілей економічного розвитку територій та країн. Але використання таких показників в Україні просто не можливе через брак великих масивів емпіричних даних.

Роботи [5–11] свідчать, що використання показників сталого розвитку туристичних підприємств в контексті оцінки впливу результативності їх діяльності на економічний розвиток територій та сталий розвиток регіонів та країн спричиняє несумісність між потребами та цілями науковців та осіб, що розробляють економічну політику та стратегію розвитку територій (громад, регіонів, країн).

У роботі [5] автор стверджує, що компроміс між академічним та політичним підходами до розробки таких показників може бути досягнутий шляхом розробки базової системи показників ефективності діяльності туристичних підприємств на основі застосування двох наборів критеріїв відбору із 507-ми існуючих статистичних показників. Перший набір – дозволяє нам вибрати 20 основних показників ефективності, тоді як другий набір – має на меті узгодити вибрані показники з макроекономічними показниками задля значення, щоб гарантувати практичне застосування при прийнятті управлінських рішень органами влади. Цю гіпотезу автор [5] довів на прикладі регіону Гаспесі в Квебеку в рамках проведеного емпіричного дослідження.

Аналіз наукових публікацій засвідчив, що проблема визначення адекватних показників результативності діяльності туристичних підприємств для оцінювання впливу цієї результативності на процеси економічного розвитку регіонів та країн на сьогодні повністю не вирішена, а її вирішення потребує використання сучасного інструментарію аналізу емпіричних даних.

Метою статті є розробка авторського підходу до моделювання оцінок результативності туристичних підприємств з використанням сучасних математичних методів багатofакторного моделювання на основі емпіричних даних.

Для досягнення мети поставлено і вирішено наступні завдання: узагальнити теоретичні напрацювання та практичні підходи до оцінювання результативності діяльності туристичних підприємств на регіональному та національному рівнях; обґрунтувати вибір економетричного інструментарію моделювання оцінювання результативності діяльності туристичних підприємств з урахуванням наявної статистичної бази; розробити економетричну модель оцінювання результативності діяльності туристичних підприємств, яка дала б змогу визначити систему показників для оцінювання впливу результативності діяльності туристичних підприємств на економічний розвиток територій; виробити рекомендації щодо застосування авторської моделі при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень у процесі формування засад регіональної та національної економічної політики.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети дослідження в роботі використано методи багатовимірної аналізу даних за допомогою програмного пакета STATISTICA 12, зокрема, аналіз канонічних кореляцій, як прогресивний метод економетричного моделювання та багатовимірної аналізу даних. Аналіз здійснено за даними Державної служби статистики України за 2019 р. [12] – останніми офіційними даними щодо туристичної діяльності в Україні. Позначення показників, які використовуються в економетричній моделі подано у табл. 1.

Вхідні масиви даних для канонічного аналізу представлено як два масиви змінних з однаковою кількістю N – об'єктів дослідження та різною кількістю змінних. Мета аналізу полягає у пошуку лінійної комбінації канонічних коренів (синтетичних змінних) двох масивів змінних таким чином, щоб їхня кореляція була з максимальною.

На рис. 1 представлено результат канонічного аналізу показників, що відображають

Індикатори та позначення в економетричній моделі оцінки діяльності туристичних підприємств України

Індикатор	Позначення
Дохід від надання туристичних послуг (без податків і обов'язкових платежів)	PROFt
Кількість реалізованих туристичних путівок, усього	Qtour
Реалізовано іншим підприємствам/агентам	Qenterpr
Реалізовані путівки громадянам України (в межах України)	Qinbound
Реалізовані путівки громадянам України за кордон	Qinternational
Реалізовані путівки в межах України іноземцям	Qforeigners
Кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з службовою, діловою метою або на навчання	TQb
Кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою дозвілля, відпочинку	TQl
Кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою лікування	Tqmed
Кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою спортивного туризму	Tqsport
Кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою спеціалізованого туризму	Tqspec
Кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з іншою метою	Tqother
Кількість туристів – дітей віком до 17 років що обслуговувалися туристичними підприємствами	Tqchildren
Валовий регіональний продукт(ВРП)	GRP
ВРП на душу населення	GRP per capita
Зайнятість	Emp

економічний результат діяльності туристичних підприємств в регіонах України (ліва множина) та показники, що характеризують економічний розвиток регіонів (права множина).

Статистична значущість отриманих результатів висока ($p < 0$), що свідчить про адекватність проведеного аналізу. Отримане значення кореляції між канонічними коренями R достатньо велике (0,99).

Частка дисперсії ознак першої групи, ідентифікована за допомогою першої канонічної змінної, становить 85,5%. Загальна частка дисперсії ознак другої групи канонічної другої змінної складає 100%.

Загальна втрата для змінних першої групи дорівнює 83,4%, для змінних другої групи – 91,37%. Це означає, що у визначеній частці варіації змінних, в яких збережені значення показників результативності діяльності туристичних підприємств, визначаються змінами показників, що характеризують рівень економічного розвитку регіону.

В той же час величини, що є вимірниками економічного розвитку регіонів, детерміну-

ють 83% варіації показників, що відображають результативність діяльності підприємств. Отримані власні значення коренів свідчать про достатньо високу точність побудованої канонічної моделі з трьома коренями (рис. 2).

Для перевірки значущості всіх канонічних коренів розраховано тест ксі-квадрат (Chi square test) рис. 3.

Представлені на рис. 3 результати розрахунків свідчать про зменшення рівня статистичної значимості канонічної моделі за умов видалення канонічних коренів, а значимими за критерієм максимальної канонічної кореляції можна вважати перші два корені.

Факторні структури, що визначають кореляції між змінними та канонічними коренями для показників діяльності туристичних підприємств в регіонах України (ліва множина) і для показників, що характеризують економічний розвиток регіонів (права множина) наведені на рис. 4

З рис. 4 слідує, що найбільш корельованим з початковими змінними є перший корінь з найвищим рівнем канонічної коре-

Canonical Analysis Summary (data Canonical R: ,98867 Chi?(36)=101,07 p=0,0000)		
N=25	Left Set	Right Set
No. of variables	12	3
Variance extracted	85,5370%	100,000%
Total redundancy	83,4203%	91,3746%
Variables:	1 PROFt	GRP per capita
	2 Qenterpr	Emp
	3 Qinbound	GRP
	4 Qinternational	
	5 Qforeigners	
	6 TQb	
	7 TQI	
	8 Tqmed	
	9 Tqsport	
	10 Tqspec	
	11 Tqother	
	12 Tqchildren	

Рис. 1. Результат аналізу канонічних кореляцій

Джерело: розрахунки авторів за допомогою STATISTICA 12

Root	Eigenvalues (data tourism)		
	Root 1	Root 2	Root 3
Value	0,977474	0,889021	0,277648

Рис. 2. Власні значення канонічних коренів

Джерело: розрахунки авторів за допомогою STATISTICA 12

Root Removed	Chi-Square Tests with Successive Roots Removed (data tourism)					
	Canonical R	Canonical R-sqr.	Chi-sqr.	df	p	Lambda Prime
0	0,988673	0,977474	101,0678	36	0,000000	0,001806
1	0,942879	0,889021	40,3785	22	0,009796	0,080166
2	0,526923	0,277648	5,2039	10	0,877133	0,722352

Рис. 3. Результати перевірки значущості канонічних коренів покроковим видаленням

Джерело: розрахунки авторів за допомогою STATISTICA 12

Root Variable	Factor Structure, left set (data tourism)			Root Variable	Factor Structure, right set (data tourism)		
	Root 1	Root 2	Root 3		Root 1	Root 2	Root 3
PROFt	-0,979120	-0,084422	0,007410	GRP per capita	-0,922514	0,085173	0,376450
Qenterpr	-0,647780	0,214668	0,057868	Emp	-0,556385	0,815340	0,160176
Qinbound	-0,766047	0,200473	0,016215	GRP	-0,949222	0,298998	0,097861
Qinternational	-0,981749	-0,069123	0,008293				
Qforeigners	-0,971741	-0,057704	0,010387				
TQb	-0,979504	-0,059183	0,011953				
TQI	-0,980573	-0,073281	0,008535				
Tqmed	-0,692282	0,221354	0,070076				
Tqsport	-0,961251	0,039535	0,011013				
Tqspec	-0,978819	-0,079178	0,008232				
Tqother	-0,975741	-0,104204	-0,006223				
Tqchildren	-0,981345	-0,080670	0,004667				

Рис. 4. Факторні структури, що визначають кореляції між змінними та канонічними коренями

Джерело: розрахунки авторів за допомогою STATISTICA 12

ляції 0,99 (рис. 3), структура якого на вказаних рисунках.

Доцільність розгляду першого канонічного кореня множин даних підтверджують рис. 5–6.

З рис. 5 слідує, що основні положення канонічного аналізу підтверджуються – викидів від регресійної лінії немає. Це твердження не підтверджується для кореня 2 (рис. 6).

Щоб надати смислову інтерпретацію 1-ому канонічному кореню, дослідимо, як

він залежить від змінних обох початкових множин за допомогою розрахованих навантажень канонічних факторів або структурних коефіцієнтів (рис. 7).

Представлені на рис. 7 розрахунки дають змогу детермінувати основні показники результативності діяльності туристичних підприємств які мають найбільший вплив на економічний результат регіону (у вимірах валового регіонального продукту, валового регіонального продукту на душу населення

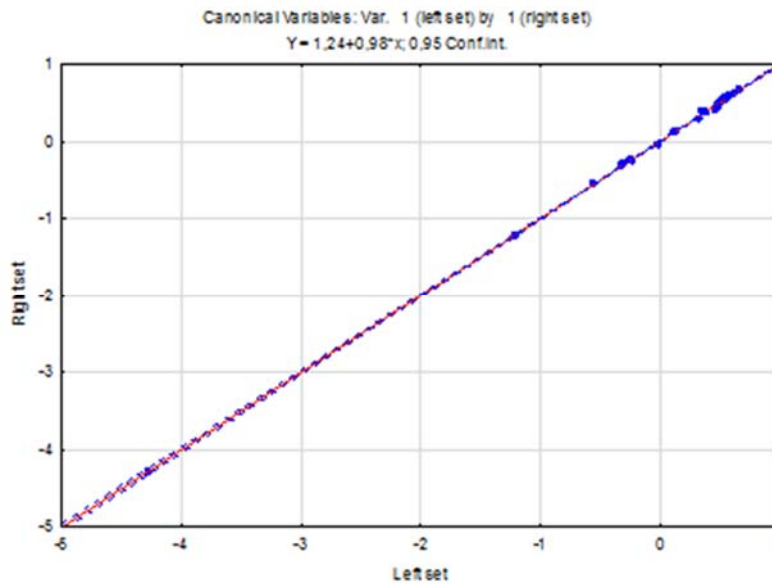

Рис. 5. Кореляція перших коренів множин

Джерело: побудовано авторами за допомогою STATISTICA 12

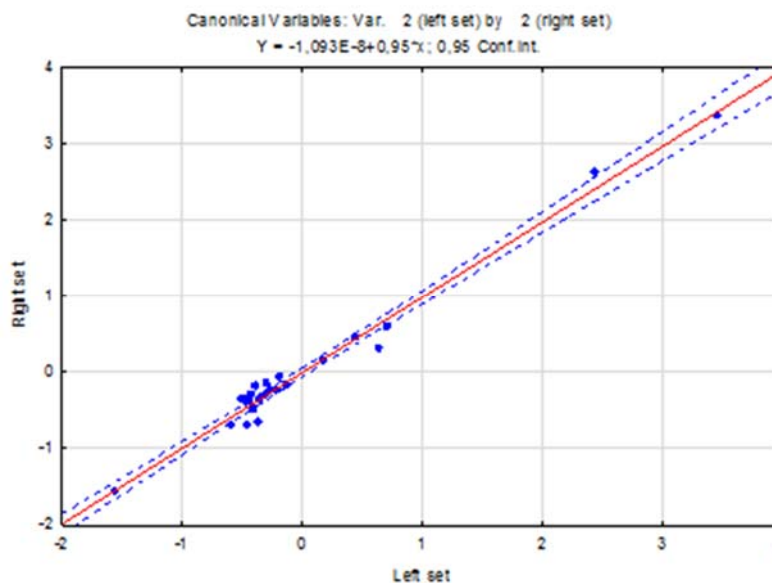

Рис. 6. Кореляція других канонічних коренів множин

Джерело: побудовано авторами за допомогою STATISTICA 12

Variable	Canonical Weights, left set (data tourists)			Variable	Canonical Weights, right set (data tourists)		
	Root 1	Root 2	Root 3		Root 1	Root 2	Root 3
PROFt	29,9376	-73,8110	32,611	GRP per capita	0,16702	-0,511005	3,18130
Qenterpr	-0,9477	-3,7706	-20,985	Emp	0,54571	1,398308	1,02093
Qinbound	0,0373	2,2679	-7,206	GRP	1,53568	-0,322988	-3,69020
Qinternational	23,9831	28,4752	-185,008				
Qforeigners	3,0740	-4,2751	25,369				
TQb	1,8011	-2,9065	41,899				
TQI	22,1895	-8,1475	221,603				
Tqmed	0,0594	3,7620	25,116				
Tqsport	0,0407	-0,6021	-3,932				
Tqspec	30,1988	31,2186	-76,947				
Tqother	0,3136	0,2729	-12,010				
Tqchildren	-4,0883	27,6772	-41,521				

Рис. 7. Канонічні ваги початкових змінних в канонічних коренях

Джерело: розрахунок авторів за допомогою STATISTICA 12

та рівня зайнятості). Такими показниками є: дохід від надання туристичних послуг; кількість реалізованих путівок громадянам України за кордон; кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою спеціалізованого туризму; кількість туристів що обслуговувалися туристичними підприємствами для здійснення поїздки з метою дозвілля, відпочинку; кількість туристів – дітей віком до 17 років що обслуговувалися туристичними підприємствами. Таким чином, моделювання дало змогу визначити пріоритетні вектори розвитку туристичних підприємств в регіонах України, які дадуть змогу забезпечити економічний розвиток регіонів.

Висновки і пропозиції. Канонічний аналіз взаємовпливу показників, що відображають економічний результат діяльності туристичних підприємств в регіонах України та показників економічного розвитку регіонів показав, що найбільш пріоритетними напрямками розвитку туристичних підприємств в регіонах України, які сприяють розвитку регіонів, територій та збільшенню зайнятості є доходи від туристичних послуг, наданих у вигляді продажу туристичних путівок громадянам України за кордон з метою спеціалізованого туризму, дозвілля, відпочинку та дитячого туризму.

Зростання частки туристичних послуг як в структурі валового регіонального продукту так і в структурі споживання у світі повинно стимулювати вітчизняні туристичні підприємства працювати в напрямі підвищен-

ням тих показників туристичної діяльності, які б сприяли зростанню їх прибутковості та конкурентоспроможності при розподілі туристичних потоків, зокрема, розвивати, у співпраці з державою, національні туристичні об'єкти та туристичну інфраструктуру, насамперед у регіонах із достатнім туристичним потенціалом та низьким рівнем його використання, забезпечувати високий рівень якості туристичних послуг відповідно до міжнародних стандартів, розвивати туристичну діяльність в межах України тощо.

Останні два роки спостерігається значна криза в туристичній індустрії, спричинена наслідками пандемії COVID-19, тому у подальших дослідженнях планується дослідити показники діяльності туристичних підприємств, які сприятимуть виходу їх з пандемічної кризи.

Література:

1. Koroteeva N., Hasanov E., Mushrub V., Klochko E., Bakharov V., Shichiyakh R. The Conditions of Economic Efficiency and Competitiveness of Tourism Enterprises. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 2016. № 6(8S). P. 71–77.
2. Wanhill S. Small and medium tourism enterprises. *Annals of Tourism Research*. 2000. № 27(1). P. 132–147. DOI: 10.1016/s0160-7383(99)00072-9.
3. Maslyhan, Olena. The role of economic-mathematical modelling in increasing the effectiveness of current assets management: tourism enterprises case study. *Actual Problems in Economics*. 2016. № 4(178). P. 408–415.
4. De-li, Y., Evaluation Model of ERP Enterprise Management Effectiveness Based on Structural Equation Theory. 2010 *International Conference on Computing, Control and Industrial Engineering*, Wuhan, China, 2010. P. 355–358, DOI: 10.1109/CCIE.2010.207.
5. Bi G. B., Luo Y., Liang L. Efficiency evaluation of tourism industry with data envelopment analysis (DEA): A case study

- in China. *Journal of China Tourism Research*. 2011. № 7(1). P. 104–116.
6. Roberts Sherm, Tribe John. Sustainability Indicators for Small Tourism Enterprises – An Exploratory Perspective. *Journal of Sustainable Tourism*. 2008. № 16(5). P. 575–594.
 7. Bošković Nikola, Vujičić Milica, Ristić Lela. Sustainable tourism development indicators for mountain destinations in the Republic of Serbia. *Current Issues in Tourism*. 2020. № 23:22. P. 2766–2778. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2019.1666807>.
 8. Kristjánsdóttir Kristín Rut, Ólafsdóttir Rannveig, Ragnarsdóttir Kristín Vala. Reviewing integrated sustainability indicators for tourism. *Journal of Sustainable Tourism*. 2018. № 26:4. P. 583–599.
 9. Wilson D. Consulting the community: A problem in sustainable tourism development. *Environment Paper Series*. 1999. № 2 (1). P. 28–40.
 10. Sheng-Hshung Tsaur, Chang-Hua Yen, Pi-Shen Ku. An evaluation framework for the sustainable operation of leisure farms. *Leisure Studies*. 2017. № 36:6. P. 739–751. DOI: <https://doi.org/10.1080/02614367.2016.1246589>.
 11. Aydin Birgul, Emeksiz Murat. Sustainable urban tourism success factors and the economic performance of small tourism enterprises. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*. 2018. № 23:10. P. 975–988. DOI: <https://doi.org/10.1080/10941665.2018.1513049>.
 12. Державна служба статистики України. Туристична діяльність в Україні у 2019. офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2021).
 3. Maslyhan Olena (2016) The role of economic-mathematical modelling in increasing the effectiveness of current assets management: tourism enterprises case study. *Actual Problems in Economics*, no. 4(178), pp. 408–415.
 4. De-li Y. (2010) Evaluation Model of ERP Enterprise Management Effectiveness Based on Structural Equation Theory. *International Conference on Computing, Control and Industrial Engineering*, Wuhan, China. P. 355–358, DOI: 10.1109/CCIE.2010.207.
 5. Bi G. B., Luo Y., Liang L. (2011) Efficiency evaluation of tourism industry with data envelopment analysis (DEA): A case study in China. *Journal of China Tourism Research*, no. 7(1), pp. 104–116
 6. Roberts Sherm Tribe John (2008) Sustainability Indicators for Small Tourism Enterprises – An Exploratory Perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, no. 16(5), pp. 575–594.
 7. Bošković Nikola Vujičić Milica Ristić Lela (2020) Sustainable tourism development indicators for mountain destinations in the Republic of Serbia. *Current Issues in Tourism*, no. 23:22, pp. 2766–2778. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2019.1666807>.
 8. Kristjánsdóttir Kristín Rut, Ólafsdóttir Rannveig, Ragnarsdóttir Kristín Vala (2018) Reviewing integrated sustainability indicators for tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, no. 26:4, pp. 583–599.
 9. Wilson D. (1999) Consulting the community: A problem in sustainable tourism development. *Environment Paper Series*, no. 2(1), pp. 28–40.
 10. Sheng-Hshung Tsaur, Chang-Hua Yen, Pi-Shen Ku (2017) An evaluation framework for the sustainable operation of leisure farms. *Leisure Studies*, no. 36:6, pp. 739–751. DOI: <https://doi.org/10.1080/02614367.2016.1246589>.
 11. Aydin Birgul, Emeksiz Murat (2018) Sustainable urban tourism success factors and the economic performance of small tourism enterprises. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, no. 23:10, pp. 975–988. DOI: <https://doi.org/10.1080/10941665.2018.1513049>.
 12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) Turistichna diyalnist v Ukraini [Tourist activity in Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References:

1. Koroteeva N., Hasanov E., Mushrub V., Klochko E., Bakharov V., Shichiyakh R. (2016) The Conditions of Economic Efficiency and Competitiveness of Tourism Enterprises. *International Journal of Economics And Financial Issues*, no. 6(8S), pp. 71–77.
2. Wanhill S. (2000) Small and medium tourism enterprises. *Annals of Tourism Research*, no. 27(1), pp. 132–147. DOI: 10.1016/s0160-7383(99)00072-9.

Анотація. В статті пропонується авторський підхід до оцінки впливу діяльності туристичних підприємств на процеси економічного розвитку регіонів. В процесі економічного моделювання використано метод аналізу канонічних кореляцій, що дозволило отримати аналітичний вид емпіричних взаємозв'язків множин показателів результативності діяльності туристичних підприємств і показателів економічного розвитку регіонів, що, в свою чергу, дозволяє отримати формалізований вид впливу процесів розвитку туристичних підприємств і регіона і отримати реальну оцінку вкладу туристичних підприємств в генерування валового регіонального продукту. На основі оцінки економічної моделі доведено, що найбільше вплив на розвиток економіки регіона, в частині валового регіонального продукту мають такі показники надання туристичних послуг як кількість реалізованих туристичних підприємств для здійснення поїздки з метою спеціалізованого і дитячого туризму.

Ключові слова: туристичні підприємства, ефективність, модель, регіон, розвиток.

Summary. The work aims to develop an author's approach to modelling the performance of tourism enterprises using modern mathematical methods of multifactor modelling based on empirical data. To achieve this goal, the following tasks were set and solved: to generalize theoretical developments and practical approaches to evaluating the effectiveness of tourism enterprises at the regional and national levels; substantiate the methodological basis and choice of econometric tools for modelling the evaluation of the effectiveness of tourism enterprises, taking into account the available statistical base; to develop an econometric model for evaluating the effectiveness of tourism enterprises that would allow determining a system of indicators for assessing

the impact of the effectiveness of tourism enterprises on the economic development of territories; to develop recommendations for the application of the author's model in the substantiation and management decisions in the process of forming the foundations of regional and national economic policy. The author's approach to assessing the impact of tourism enterprises on the processes of economic development of the regions is proposed in the article. In the process of econometric modelling, the method of analysis of canonical correlations was used, which allowed obtaining an analytical view of empirical relationships of sets of performance indicators of tourism enterprises and indicators of economic development of regions, which, in turn, allows to obtain a formalized interaction of tourism enterprises and region. to obtain a realistic estimate of the contribution of tourism enterprises to GRP generation. The canonical analysis of the interaction of indicators reflecting the economic performance of tourism enterprises in the regions of Ukraine and indicators of economic development of the regions showed that the most priority areas of tourism enterprises in the regions of Ukraine that contribute to the development of regions, territories and increase employment are revenues from tourism services in the form of sale of tourist vouchers to citizens of Ukraine abroad for the purpose of specialized tourism, leisure, recreation and children's tourism. The growth of the share of tourist services both in the structure of gross regional product and in the structure of consumption in the world should stimulate domestic tourist enterprises to work towards increasing those indicators of tourist activity that would increase their profitability and competitiveness in the distribution of tourist flows. with the state, national tourist facilities and tourist infrastructure, especially in regions with sufficient tourist potential and low level of its use, to ensure a high level of quality of tourist services in accordance with international standards, to develop tourist activities within Ukraine.

Keywords: model, enterprise, tourism, canonical correlation, development, region.